

С Т А Н О В И Щ Е

от доц. д-р Марийка Николова Димитрова
Катедра „Германистика и нидерландистика”
ВТУ „Св.Св. Кирил и Методий”
(член на научното жури въз основа на
Заповед на Ректора на СУ „Св. Кл. Охридски”)

Относно конкурса за заемане на академичната длъжност „професор”

Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по чужд език (немски език), обявен от СУ „Св. Климент Охридски” и публикуван в ДВ, бр.100/ 20.12.2011 г.

С единствен кандидат доц. д-р ДАНИЕЛА ТОТЕВА СТОЙЧЕВА,
преподавател в катедра „Методика на чуждоезиковото обучение”,
Факултет по класически и нови филологии, СУ „Св. Климент Охридски”

Доц. д-р Даниела Тотева Стойчева е единственият кандидат, който участва в конкурса за професор, обявен от Софийския университет. През 1973 г. е избрана за асистент по методика на обучението по немски език в катедра „Методика на чуждоезиковото обучение”, СУ. През 1989 г. получава образователната и научна степен „доктор”, а от 1997 г. е доцент. Доц. д-р Даниела Стойчева представя за участие в конкурса 38 публикации – монография, студии и статии - 20, методически ръководства (в съавт.) - 4, учебници – 8, учебни материали и сценарии, публикувани в интернет – 5, също така доклади и уъркшопове, изнесени на национални и международни конференции – 30 (част от тях са публикувани и описани в групата на „студии и статии”). Публикациите обхващат периода след избора за доцент, от 1998 г. до 2011 г., и се отнасят до различни изследователски области от теорията и практиката на чуждоезиковото обучение – *Многоезичието, дидактика и методика на многоезичието* в обучението по съвременни езици, *Дейностноориентираният подход* в чуждоезиковото обучение, *Оценяване* на учебните постижения, *Педагогическа практика* в обучението на бъдещи учители по чужд език, *Методически ръководства, учебни комплекси и учебни материали* по немски език.

Съществено място сред тях заемат проучванията, посветени на тематичната област за *многоезичието, за дидактиката и методиката на многоезичието*. Това са 8 статии, в които компетентно се разглеждат отделни аспекти на посочената проблематика, и монографията *„Многоезичието в обучението по съвременни езици”*

(Издателска къща „Анубис”, 2012, 243 с.). Доц. Стойчева е насочила изследователския си интерес, от една страна, към изключително актуалната тема за езиковото многообразие, което се определя като „ценно преимущество” и „обща отговорност” на Европейските държави (с.5), и от друга страна, към също толкова актуалния, но до този момент недостатъчно разработен, въпрос за прилагането на концепцията за многоезичието в обучението по съвременни езици. Именно в смисъла на тази „обща отговорност” се търсят оптимални решения за промени в образователните системи, така че да се осигурят на учещите необходимите условия за по-добро и по-ефективно усвояване на желаните езикови умения.

Основният принос на монографията е, че в областта на чуждоезиковото обучение тя се явява първото цялостно теоретично изследване на дидактиката и методиката на многоезичието. Особено ценна и гравивна е констатацията, че човешкият индивид притежава една обща езикова способност, която може да се използва пълноценно за осъществяването на взаимосвързано преподаване и учене на езици (с. 48-49). Задълбочено се разработват, на базата на внушителен брой проучени и компетентно анализирани научни публикации, и убедително се обосновават теоретичните основи и принципи на дидактиката и методиката на многоезичието. Подчертава се основополагащата роля на концепциите: а) за трансфер на езиковите знания, стратегии и техники на учене, резултат от усвояването на родния и на други езици преди това, б) за езиковото съзнание и съзнателността на учене. Във връзка с разгръщането на многоезичната компетентност на учещите доц. Стойчева изтъква ролята на метода на междуезиковото разбиране, който се характеризира като „ефективен метод за декодиране на чужди езици от едно езиково семейство” , без да са изучавани преди това (с. 199). Друг съществен съдържателен момент с приносен характер е критическият анализ на езиковата ситуация и на езиковото обучение в България, както и на ролята на училището за развитието на многоезичието на учещите. В тази връзка доц. Стойчева предлага интересен набор от добре обяснени и аргументирани възможности за постигане на силна мотивация и за повишаване на ефективността в процеса на изучаване на езици, напр. диверсификация на предлаганите езици, диференциране на учебните цели, използване на синергийния ефект и др. (с. 142-153). Критическият анализ се разширява и обхваща така също: а) обучението на учители по чужди езици, с оглед на наложителните промени в техния профил, произтичащи от многоезичието, б) аспекти на многоезичието в съвременните учебни комплекси по немски език. И в тези два случая авторката прави интересни предложения

за усъвършенстване на базовото и продължаващото обучение на учители по съвременни езици, формулира релевантни критерии, на които трябва да отговарят учебните комплекси по чужд език. Резултатите от проведеното накрая емпирично проучване подкрепят изразеното в монографията мнение, че все още изучаването на езици не почива на концепцията за тяхната интеграция, а по-скоро всеки език се изучава самостоятелно, и учещите и учителите разчитат в слаба степен на усвоените вече езикови знания и умения от обучението по роден език или по първия чужд език. Ето защо монографията се появява точно навреме, за да провокира и обедини учители, университетски преподаватели и учещи, изследователи, работещи в системата на образованието около концепцията за прилагане на постановките на дидактиката и методиката на многоезичието, убедително представена от доц. Стойчева.

Публикациите, посветени на *дейностноориентирания подход в чуждоезиковото обучение* (5 публикации), допринасят за прецизиране на същността на този подход, представят дейностноориентирани методи на обучение, тяхната функция, начин на прилагане, подчертават техните предимства и възможности за свързване на езиковото обучение с обучението по другите предмети, за изграждане у учещите на умения за работа в екип, за самостоятелно учене и на други социални умения.

Педагогическата практика в обучението на бъдещи учители по немски език е друга тема, застъпена в научната продукция на доц. Д. Стойчева (2 публикации). Авторката изяснява функцията на тази съществена част от базовото обучение на бъдещите учители. Педагогическата практика е съществена част, защото по време на практиката се създават условия за прилагането на теоретичните методически знания в чуждоезиковото обучение, и по този начин започва изграждането на преподавателската компетентност на стажант-учителите. Специално внимание се обръща на наблюдението на уроци, което се прави с цел развиване на уменията за оценяване и анализиране, на уменията за пренасяне на положителния опит и др.

Много важен аспект в научноизследователската дейност на доц. Д. Стойчева представлява разработването на *методически ръководства, учебни комплекси и учебни материали по немски език*. Методическите ръководства имат ключово значение за оптималното използване на учебния комплекс, за успешното планиране и провеждане на всеки отделен час, на цялостния учебен процес. Доц. Стойчева е разработила в съавторство учебни комплекси за 4. клас (*Der Topf auf dem Kopf 4, Der Wundertopf*), за 5. клас (*Deutsch für dich (5. Klasse)*). Това са учебни комплекси, в които авторите умело прилагат съвременни концепции за учене и преподаване на немския език, подхождат

творчески и новаторски към разработването на отделните модули. Материалите, публикувани в интернет и разработени в рамките на проекта „Европейска мрежа за немски език като чужд език“ (2003-2006), или представени като сценарий за работа върху определена тема респективно като сценарий за провеждане на уъркшоп, са убедително доказателство за високата ерудираност на доц. Д. Стойчева като преподавател и изследовател в областта на методиката на чуждоезиковото обучение, те са резултат на солидната ѝ подготовка в теоретичен и практико-приложен план, на натрупания богат опит през дългогодишната ѝ успешна кариера на университетски преподавател.

Публикациите на доц. д-р Д. Стойчева са в престижни български и чуждестранни издателства, в специализирани български и чуждестранни научни списания и научни сборници, с което тя активно се включва в международния научен дискурс. За това свидетелстват многобройните цитирания на нейни публикации (24), а 19 публикации (16 учебници и книги, 2 студии и статии, 1 превод) са индексирани в Националната библиография на Република България. Принос в научния диалог по проблемите на чуждоезиковото обучение имат участията на доц. Стойчева и изнесените научни доклади на Международните конгреси на преподавателите по немски език (в Германия, Унгария, Австрия, Швейцария), на международни конференции (в Словакия, Полша, Гърция, Турция, Сърбия, Румъния), както и на национални международни конференции (София, В. Търново, Варна, Плевен, Пловдив и др.).

Преподавателската дейност на доц. Д. Стойчева се състои в подготовката и изнасянето на лекционни курсове, семинарни упражнения, в организацията и провеждането на хоспитирането, на текущата педагогическа практика, на преддипломната педагогическа практика на студенти в бакалавърската и в магистърската степен. Впечатляват броят и тематичната насоченост на преподаваните дисциплини. В преобладаващата си част лекционните курсове кореспондират пряко с тематичните области, в които най-вече доц. Д. Стойчева осъществява проучвателната си работа (напр. *Проверка и оценка на учебните постижения, Дейностноориентирано обучение по немски език като чужд език, Европейска езикова политика и многоезичие, Ранно чуждоезиково обучение, Съвременни чужди езици: усвояване, преподаване, оценяване* и др.). Това е сериозна предпоставка за високото ниво на преподаване, за отговорното ѝ отношение към работата със студентите.

Доц. Д. Стойчева е била *научен ръководител* на петима докторанти, трима от тях са защитили успешно докторските си дисертации. Била е научен ръководител и на дипломанти от магистърската програма „Методика на чуждоезиковото обучение“.

Успявала е да мотивира и да привлече студенти да участват в ежегодните национални конференции на Дружеството на преподавателите по немски език в България, където с доклад или с уоркшоп са се изявявали български и чуждестранни специалисти в областта на чуждоезиковото обучение.

Активна е *организационната и обществената дейност* на доц. Д. Стойчева като ръководител на катедра „Методика на чуждоезиковото обучение” в СУ (2003-2011 г.), като член на Управителния съвет (от 1998 г.) и като председател на Дружеството на преподавателите по немски език в България (март 2002 - март 2009). Тъй като имам непосредствени впечатления, бих искала да подчертая, че под ръководството на доц. Стойчева Дружеството на преподавателите по немски език активизира и обогати своята дейност, насочи усилията си и към работа със студенти, с изявени ученици. Сред членовете на Дружеството (учители, университетски преподаватели, студенти-стажанти) продължи и още по-убедително се утвърди атмосферата на колегиалност и взаимно уважение. Като доказателство може да се цитира на това място публикацията на доц. Стойчева *“DaF-Unterricht in Bulgarien und der Bulgarische Deutschlehrerverband. 20 Jahre nach der Wende – Rückblicke, Ausblicke”* (под N 19 в представения списък), където компетентно са представени, анализирани и обобщени ситуацията, проблемите в обучението по немски език във всички степени на образованието, както и различни аспекти от дейността на Дружеството.

Заклучение

От казаното до тук по отношение на научноизследователската, преподавателската и организационната работа на доц. д-р Д. Стойчева се вижда, че кандидатурата ѝ за заемане на академичната длъжност „професор” е много убедителна и отговаря на условията по чл. 29 от Закона за развитие на академичния състав в Република България.

Смятам, че доц. д-р Даниела Тотева Стойчева е изявен учен в областта на методиката на чуждоезиковото обучение, високо квалифициран преподавател, изключително отговорна в работата си, всеотдайна и коректна във взаимоотношенията с колеги и със студенти. С пълна убеденост препоръчвам на уважаемите членове на научното жури да ѝ бъде присъдена академичната длъжност „професор”.

20.04. 2012 г.

Велико Търново

Изготвил становището:

доц. д-р Марийка Николова Димитрова